

Даценко Л.М. Використання природно-ресурсного потенціалу Запорізької області для розвитку лікувально-оздоровчої рекреаційно-туристичної діяльності/Л.М. Даценко, І.А. Арсененко, Л.М. Донченко, Т.В. Зав'ялова// Історико-географічний дискурс проблем геосфери: матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 16 травня 2016 р.: зб. наук. праць/за ред. Л.М. Даценко. – Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. – С.7-10.

Datsenko L.M., Arsenenko I.A., Donchenko L. M., Zavyalova T.V.

USE OF NATURAL RESOURCE POTENTIAL OF ZAPORO REGION FOR DEVELOPMENT OF TREATMENT AND HEALTH RECRUITMENT AND TOURISM ACTIVITY

Abstract: The territory of Zaporizhzhya Oblast has a unique combination of natural conditions and resources for the development of recreational and tourist activities, especially for the formation of functional resorts here - treatment, recreation, recreation, tourism.

Key words: recreational and tourist activity, treatment, health improvement, rest tourism, natural and recreational resources, natural resource potential of the territory, recreation.

*Даценко Л.М. професор, д.геол.н.,
Арсененко І.А. доцент, к.геогр.н.,
Донченко Л.М. доцент, к.геогр.н.,
Зав'ялова Т.В. старший викладач,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
dacenko.geo@yandex.ua, irina_arsenenko@mail.ru,
zavyalova_tatyana@mail.ru*

**ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛІКУВАЛЬНО-
ОЗДОРОВЧОЇ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Необхідною складовою розвитку лікувально-оздоровчої рекреаційно-туристичної діяльності (РТД) є потенційні можливості території, серед яких провідне місце займає природно-ресурсний потенціал. Він являє собою сукупність взаємозалежних компонентів природних і природно-антропогенних систем для задоволення рекреаційно-туристичних потреб.

Запорізька область володіє значними природними ресурсами для розвитку лікувально-оздоровчої РТД. Рекреаційно-туристичні ресурси території різноманітні за складом і своїми властивостями.

Найбільш привабливим для організації і розвитку лікувально-оздоровчої РТДу Запорізькій області є узбережжя Азовського моря, розташоване в сухостеповій зоні з помірно-континентальним кліматом, що характеризується спекотним і сухим літом і не дуже холодною зимою, середня тривалість безморозного періоду складає 200 днів. Кліматичні умови південної частини області сприятливі для організації відпочинку на протязі 5 місяців, а для курортного лікування та оздоровлення протягом року. Клімат визначає рекреаційно-туристичні можливості території, що накладає відбиток на її рекреаційно-туристичну спеціалізацію. За кліматичними умовами територія узбережжя Запорізької області близька до умов Одеського узбережжя і Південного берегу Криму, які сприятливі для організації кліматичних курортів. В межах Запорізької області є значні запаси лікувальних грязей сульфідно-мулового типу, які зосереджені в затоці Сиваш, в озері Бердянської коси, в Утлюкському і Молочному лиманах. На їх базі функціонують курорти «Кирилівка» і «Бердянськ».

За своїми лікувальними властивостями виявлені грязі не поступаються лікувальним грязям таких курортів як Саки, Слов'янськ, Одеса. При

рекреаційно-туристичному використанні їх запаси можна вважати практично невичерпними.

Особливу рекреаційно-туристичну цінність у Запорізькій області мають мінеральні води, які сконцентровані в 2 бальнеологічних районах: Східному та Західному.

У Східному районі (Преславши, Азов, Приморськ, Бердянськ, Новопетрівка, Старопетрівка, коси - Обитічна і Бердянська) поширені хлоридно-сульфідні, бромні, йодо-бромні, залізисті, бром-залізисті, вуглекисло-гідрокарбонатно натрієві води. У районі смт. Кирилівка поруч зі свердловинами відкриті мінеральні сірководневі (сульфідні) води.

У Західному районі (узбережжя Утлюкського, Молочного лиманів і гирлових частин рік Домузгла, Корсак, Лозоватка) поширені хлоридні мало- і середньомінералізовані нейтральні та слабколужні води.

Зустрічаються слабкосульфідні та гідрокарбонатні води. Однак широкого застосування в лікувальній практиці вони не одержали, це пов'язано з особливостями освоєння регіону (дані території розташовані в «резервних» зонах рекреаційно-туристичного освоєння).

Щороку, в рекреаційно-туристичних закладах Запорізької області на основі наявних рекреаційно-туристичних ресурсів відпочивають та проходять курси геліотерапії, таласотерапії, приймають грязьові та мінеральні ванни рекреанти і туристи з інших (північних) регіонів України та близького зарубіжжя.

Рекреанти та туристи мають можливість об'єднати лікувальні і оздоровчі курси з фітотерапією (фрукти та овочі, лікарські рослини використовуються як для харчування, так і для підвищення саногенетичних можливостей організму).

Необхідно зазначити, що Запорізька область має перспективи, щодо інтенсивного розвитку фітотерапії, як одного з основних чинників оздоровлення

людей в поєднанні з естетико-пізнавальною діяльністю всього царства рослин, що буде сприяти розвитку фітотуризму.

При фітотуризме людина, окрім споживання фітопродуктів, може насолоджуватись краєвидами природи або окремими рослинами, отримувати задоволення і заряд бадьорості, заспокоювати нервову систему, накопичувати позитивні емоції.

Для цього є як природні (клімат, ґрунти, лікарські рослини), так і господарські (розвинуте сільське господарство, рекреаційно-туристична галузь) передумови та можливості. На ряду з колективними і фермерськими господарствами великий відсоток продукції садівництва й овочівництва вирощується на приватних присадибних ділянках місцевими жителями; ця продукція доходить до рекреантів і туристів у свіжому вигляді, є екологічно чистою.

У фруктових насадженнях переважають черешня, абрикос, персик, яблуна, груша; ягідники більше характерні для присадибних ділянок: агрус, чорна смородина, порічки, суниця, малина, а також горіхи.

Серед овочів більш характерні томати, огірки, капуста, гарбуз, перець, цибуля, морква, бобові, буряки. Культивуються культури як серед фермерських і колективних господарств так і на присадибних ділянках. Також місцеві жителі вирощують петрушку, зелену цибулю, кріп, шпинат, картоплю.

На великих сільськогосподарських підприємствах вирощують зернові і технічні культури, продукти переробки яких, також використовуються в фітотерапії.

Запорізька область має запаси лікарських рослин, які можуть використовуватись в курсах фітотерапії (полин гіркий, подорожник великий, пижмо звичайне, кульбаба лікарська, цмин пісковий, цикорій дикий, кропива дводомна, шавлія лікарська, чистотіл звичайний, деревій звичайний,

тім'язвичайний, софора японська, хміль звичайний, оман високий, ромашка лікарська, фенхель звичайний та ін.).

Призначення різних варіантів фітотерапії в умовах санаторно-курортного лікування можливо не тільки у вигляді відварів, настоїв, узварів, соків до столу або введення до меню споживання салатів з тих чи інших лікарських рослин, а також створення фітобарів, приготування кисневих коктейлів з різними зборами, лікарських чаїв, проведення процедур фітотерапії в кабінетах аеротерапії.

В межах Запорізької області більшість фруктів, ягід, овочів та лікарських рослин або культивується, або росте в дикому вигляді в природному середовищі. Це є однією з передумов для впровадження в лікувально-оздоровчу РТД та санаторно-курортну справу інтенсивних курсів фітотерапії із застосуванням місцевих рослинних фондів.

Значного поширення в регіоні дослідження набуває апітуризм (медовий туризм, бджолиний туризм) - різновид РТД, що має за мету споживання, дегустацію, купівлю продуктів бджільництва безпосередньо на місці їх виробництва, відпочинок на пасіках, які стають екскурсійним об'єктом для туристів.

Розвиток апітуризму в Запорізькій області базується на сучасних тенденціях бджільництва в країнах-лідерах по інноваційному розвитку Словенії (яка вважається лідером апітуризму у світі), Австрії, Індії, Італії, Угорщини, Франції щодо виробництва екологічно чистих продуктів бджільництва для оздоровлення людей (наприклад, тільки у Мелітопольському районі працює близько 500 бджолярів; а назва міста Мелітополь з грецької перекладається як «медове місто»).

Рекреанти та туристи мають можливість відвідати апітерапевтів, придбати продукти бджільництва, бджіл, мед, прополіс, маточне молочко, предмети вироблені з воску та інших матеріалів. Для подальшого залучення бджільництва до РТД необхідно створення інформаційно-туристичних центрів в межах

Запорізької області, які будуть надавати рекреантам і туристам необхідну інформацію для відвідування майстер-класів і можливість спробувати добувати мед, а також місцезнаходження бджільницьких господарств медової індустрії.

Таким чином, можна зробити висновок, що територія Запорізької області має унікальне сполучення природних умов і ресурсів для розвитку РТД, особливо для формування тут курортів за функціональним призначенням - лікування, оздоровлення, відпочинок, туризм.

На сучасному етапі використання природно-ресурсного потенціалу в регіоні дослідження необхідно здійснення та реалізація низки інноваційних проектів із удосконалення інфраструктури лікувально-оздоровчих комплексів, що сприятиме розвитку як традиційних видів лікувально-оздоровчої РТД, так і обміну між науковцями, для запровадження нових методів лікування в санаторно-курортних закладах. Перспективними напрямками активізації інноваційної діяльності вважаємо розробку і створення нових туристичних продуктів, розвиток фітотуризму, апітуризму.